

Advies : Natuurtoets Einsteinstraat 1, Dode-
waard, Neder-Betuwe

Datum : 27 juni 2013
Opdrachtgever : Van Kessel Architectuur
Ter attentie van :
Projectnummer : 211x06574

Opgesteld door : Ineke Kroes
i.a.a. : Rob van Dijk

Bij ruimtelijke planvorming en ingrepen is het verplicht om een toetsing aan de natuurwetgeving uit te voeren. Middels een verkennend flora- en faunaonderzoek is een beoordeling gemaakt van de mogelijke effecten die het plan zal hebben op beschermde natuurwaarden. Hierdoor wordt helder of het plan niet in strijd is met de natuurwetgeving.

Wettelijk kader; Natuurbescherming in Nederland

In Nederland is de bescherming van de natuur vastgelegd in de Natuurbeschermingswet (NB-wet) en de Flora- en Faunawet (FF-wet). Deze wetten vormen een uitwerking van de Europese wetgeving (Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn). Naast deze wetgeving vindt op rijksniveau, vanuit het Natuurbeleidsplan, een beleidsmatige gebiedsbescherming plaats door de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). De EHS wordt uitgewerkt op provinciaal niveau, door het Streekplan Gelderland.

Natuurbeschermingswet

De Natuurbeschermingswet heeft betrekking op de Europees beschermde Natura 2000-gebieden en de Beschermde natuurmonumenten. Het gaat hierbij om gebieden die vanuit de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn aangewezen zijn (of worden) als Natura 2000 gebieden. Als er naar aanleiding van projecten, plannen of activiteiten significante risico's zijn op negatieve effecten, dienen deze risico's vooraf in kaart gebracht en beoordeeld worden. De projecten, plannen en activiteiten die mogelijk een negatief effect hebben op beschermde natuur binnen een Natura 2000 gebied, of een Beschermde Natuurmonument, zijn vergunningsplichtig.

Rijksbeleid, Provinciaal beleid en Gemeentelijk beleid

Voor de Provincie Gelderland is het Rijksbeleid uitgewerkt in het Provinciaal beleid, in het streekplan. In de streekplanuitwerking "Kernkwaliteiten en omgevingscondities van de Gelderse Ecologische Hoofdstructuur" en in de Ruimtelijke Verordening Gelderland wordt de EHS verder uitgewerkt. De EHS is een robuust netwerk van bestaande natuurgebieden, gebieden met nieuw aan te leggen natuur en verbindingzones tussen deze gebieden.

Verder behoren ook beheersgebieden voor agrarisch natuurbeheer tot de EHS. De feitelijke beleidsmatige gebiedsbescherming vindt plaats middels de kadernota Faunabeleid en het Natuurbeheerplan 2009 en de Gemeentelijke bestemmingsplannen.

Flora- en Faunawet

De Flora- en Faunawet regelt de bescherming van planten- en diersoorten en heeft als doel behoud van biodiversiteit. De wet bestaat uit een algemene zorgplicht voor alle in het wild levende

inheemse soorten. Daarnaast zijn er een aantal verbodsbepalingen op genomen die gelden voor beschermde soorten, waarbij de beschermingsgraad van de soort bepalend is voor de mate van bescherming.

Zorgplicht houdt in dat een initiatiefnemer passende maatregelen neemt om schade op aanwezige soorten te voorkomen, of zo veel mogelijk te beperken. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het voorkomen van verontrusting in kwetsbare perioden (winterslaap, voortplantingstijd en afhankelijkheid van jongen). De zorgplicht geldt overal in Nederland, voor alle planten en dieren, ook als er een vrijstelling of ontheffing is verleend.

De verbodsbepalingen gelden voor beschermde soorten en hun vaste rust- en verblijfplaatsen. Beschermde soorten zijn aangewezen in 3 tabellen, te weten: algemene beschermde soorten in Tabel 1, overige soorten in Tabel 2, en zwaar beschermde soorten in Tabel 3. Verder zijn alle vogels en hun bewoonde nesten beschermd. Bij ruimtelijke ingrepen moet rekening gehouden worden met de juridisch zwaarder beschermde soorten uit Tabel 2 en Tabel 3, en met vogels. Voor vogels is een lijst opgesteld van jaarrond beschermde nesten, en vogels waarbij inventarisatie gewenst is. Bij ruimtelijke ingrepen geldt voor soorten uit Tabel 1 een vrijstelling voor de verbodsbepalingen.

Als er in het plangebied beschermde soorten voorkomen die niet onder de vrijstelling vallen, dan is de eerste vraag of de voorgenomen activiteit effecten heeft op de beschermde soorten. Treden er effecten op, dan dient er gekeken te worden of er passende maatregelen getroffen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust en verblijfplaats te garanderen.

Werkwijze natuurtoets

In de natuurtoets zijn de gevolgen van de ruimtelijke ingreep afgezet tegen de aanwezige natuurwaarden vanuit de Flora- en Faunawet, de Natuurbeschermingswet en de planologisch beschermde natuurwaarden. Deze werkwijze vloeit voort uit de 'Wijziging beoordeling ontheffing Flora- en Faunawet bij ruimtelijke ingrepen' van het ministerie van LNV van september 2009. Om een beeld te krijgen van de natuurwaarden is op 26 juni 2013 door een ecooloog van BRO een verkennend veldbezoek gebracht aan het plangebied. Mogelijke standplaatsen van beschermde planten en verblijfplaatsen van dieren zijn onderzocht. Naast een veldbezoek is er een bronnenonderzoek gedaan. Voor dit bronnenonderzoek is gebruik gemaakt van vrij beschikbare gegevens, zoals provinciale natuurgegevens en algemene verspreidingsatlassen. Aan de hand van het uitgevoerde onderzoek is vervolgens een inschatting gemaakt van de effecten op de ruimtelijke ontwikkeling op beschermde natuurwaarden.

Beschrijving van het plangebied

Ligging van het plangebied

Het plangebied betreft een perceel weidegrond, wat ligt aan de Dalwagen en de Gieser Wilderman, en een braakliggende akker aan de Einsteinstraat, aan de rand van de bebouwde kom van Dodewaard, Gemeente Neder-Betuwe.

Het gebied ten westen van het plangebied is industrieterrein, zuidelijk ligt de kern van Dodewaard. Iets meer ten zuiden van het plangebied, op afstand van ongeveer 1 km stroomt de Waal. Ten oosten van het plangebied is een landelijk gebied, met akkers, bomenrijen, slootjes en weilanden. Ten noorden ligt de A15 op een afstand van ongeveer 250 m., met daar achter agrarisch gebied met akkers en weidegronden.

De Amersfoortcoördinaten van het midden van de locatie zijn
X= 173.603, Y= 436.604.

De ligging van het plangebied is te zien in bijgevoegde afbeeldingen.

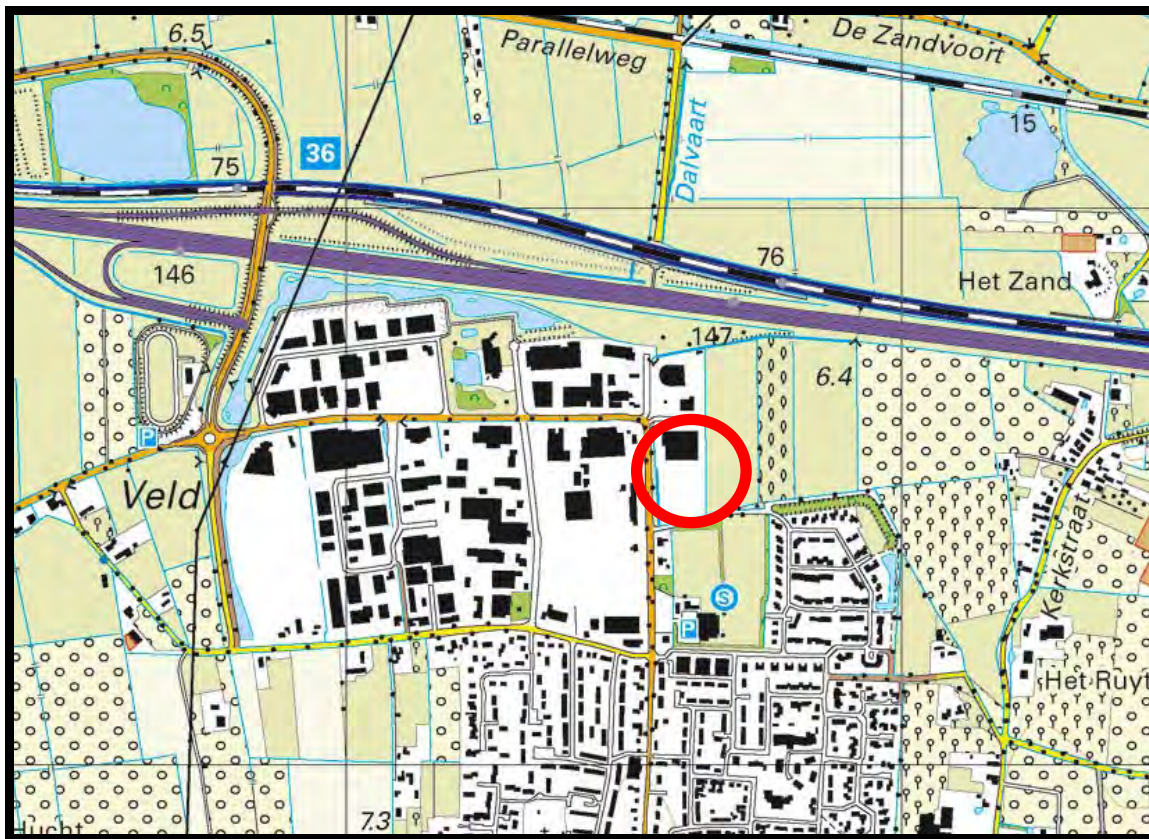

Fig. 1 Ligging van het plangebied (rood omcirkeld)

Huidige situatie

Het plangebied ligt aan de rand van de bebouwde kom van Dodewaard., Gemeente Neder-Betuwe. Het perceel wordt momenteel gebruikt als braakliggende akker en als grasland. Het perceel wordt begrensd door sloten en hier en daar wat bomen.

Fig. 3 Overzicht van het weiland waar een nieuw bedrijf gepland is. (Zie ook Fig. 2, nr 1)

Fig. 4 Overzicht van de braakliggende akker waar de uitbreiding van een huidig bedrijf gepland is. (Zie ook Fig 2, nr 2.)

Fig. 5 Sloot langs het weiland, grenzend aan de Dalwagen en de Gieser Wildeman

Fig. 6 Slootvegetatie, o.a. kleine lisdodde

Toekomstige (geplande) situatie

Het voornemen is om op het plangebied op een deel van de braakliggende akker aan de Einsteinlaan (Fig. 2, nr 2) een bedrijfsuitbreiding te realiseren. Op het stuk weiland aan de Dalwagen, (Fig 2, nr. 1) is een nieuw bedrijf gepland. Bij deze natuurtoets wordt er vanuit gegaan dat de sloot tussen de Dalwagen en het weiland (fig. 5) voor het grootste deel intact blijft. Ook wordt er vanuit gegaan dat de bomenrij aan de Gieser Wildeman langs het weiland intact blijft.

Fig. 7 Bomenlaan langs de Gieser Wildeman en het plangebied, grenzend aan het weiland

Toetsing gebiedsbescherming

Wettelijke gebiedsbescherming

De onderzoekslocatie ligt buiten de invloedssfeer van door de natuurbeschermingswet beschermde gebieden. Het dichtstbijzijnde wettelijke beschermde natuurgebied, De "Uiterwaarden Waal", ligt op ca. 1 km ten zuiden van het plangebied. Gezien deze afstand en de beperkte omvang van de ontwikkeling hoeft in het plan geen rekening te worden gehouden met wettelijke gebiedsbescherming.

Planologische gebiedsbescherming

Het plangebied ligt geheel buiten de EHS of Provinciale gebiedsbescherming, zoals deze is vastgesteld in de kadernota Faunabeleid en het Natuurbeheerplan 2009. Door de ontwikkeling zullen geen wezenlijke kenmerken van de provinciale groenstructuur worden aangetast. In de planvorming voor het gebied hoeft geen rekening gehouden te worden met planologische bescherming van natuurwaarden.

Toetsing Flora- en Faunawet

Vaatplanten

Tijdens het veldbezoek zijn plekgewijs oeverplanten aangetroffen zoals kleine lisdodde en smeewortel. Op andere plaatsen langs de oever werden soorten aangetroffen als heermoes, brandnetel, riet, rietzwenkgras, en grassen zoals kropbaar, frans raaigras, veldbeemdgras, echte witbol etc. Het gaat hierbij om algemene soorten, die onder de vrijstelling vallen of niet beschermd zijn. Voor algemene soorten geldt in het kader van de Flora- en Faunawet een vrijstelling bij Ruimtelijke Ontwikkeling. Daarnaast wordt er vanuit gegaan dat de oevers intact gelaten worden.

Het plangebied zelf bestaat voornamelijk uit weiland, wat regelmatig bemest en intensief onderhouden wordt (intensief beheer), en een akker die nu braak ligt maar ook duidelijk sporen vertoont van intensief beheer. Het is, gezien deze omstandigheid, niet te verwachten dat er beschermde of zeldzame plantensoorten op dit plangebied te vinden zijn. Gezien de omstandigheden (bemest en intensief beheer) is het zeer onwaarschijnlijk dat er strenger beschermde soorten vaatplanten aanwezig zijn op het plangebied.

Grondgebonden zoogdieren

Het plangebied is geen geschikte habitat voor grondgebonden zoogdieren. Enkele algemeen beschermde diersoorten van beschermingsniveau 1 kunnen wellicht van het gebied gebruikmaken, zoals mol, konijn, huisspitsmuis, bosspitsmuis, et cetera.

Voor de genoemde soorten geldt een algemene vrijstelling van de Flora- en Faunawet bij ruimtelijke ontwikkelingen. In het kader van de algemene zorgplicht is het echter wel noodzakelijk om voldoende zorg te dragen voor de aanwezige individuen. Dit houdt in dat al het redelijkerwijs mogelijke gedaan dient te worden om het doden van individuen te voorkomen. In het kader van de algemene zorgplicht zijn geen specifieke maatregelen nodig.

Sporen van strenger beschermde soorten (Tabel 2) zijn op de locatie niet aangetroffen.

Vleermuizen

Tijdens het veldbezoek is gelet op de aanwezigheid van potentiële verblijfplaatsen van vleermuizen. Er zijn geen dikke bomen, opgaande gewassen of gebouwen op de onderzoekslocatie zelf aanwezig. Mogelijke winter-, kraam-, zomer- en paarverblijven zijn om die reden uit te sluiten.

De omgeving van het plangebied leent zich echter wel voor foeragerende vleermuizen. Er is open water in de vorm van slootjes, en er is sprake van open gebied (> 1 ha). Er zijn dikke bomen in de omgeving. In de omgeving kunnen mogelijk de tweekleurige vleermuis, de rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger, watervleermuis en meervleermuis foerageren. De aanwezige slootjes blijven voor het grootste deel intact, en de aanwezige bomenrijen ook. In die zin vormt de geplande ontwikkeling geen belemmering voor de aanwezigheid van foeragerende vleermuizen. Het plangebied zelf is open gebied, wat voor vleermuizen juist ongunstig is, wegens het ontbreken van geleidende structuren.

Vogels

Tijdens het veldbezoek zijn in het plangebied diverse vogelsoorten waargenomen: o.a. houtduif, grauwe gans, merel. Het veldbezoek is uitgevoerd in het broedseizoen. Er zijn op het plangebied zelf geen nesten aangetroffen maar wel in het omringende gebied, in de bomen direct naast het plangebied. Deze bomen blijven echter intact. Gezien het intensief beheer is het minder waarschijnlijk dat er zich nesten in het plangebied zelf bevinden, maar het is niet uit te sluiten. Daarnaast is het plangebied een geschikt foerageergebied voor weidevogels.

Effectenbeoordeling

Op de 'Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten' van het Ministerie van LNV (augustus 2009) wordt onderscheid gemaakt in verschillende categorieën vogelnesten. Van de meeste vogelsoorten zijn de nesten uitsluitend beschermd wanneer deze tijdens de broed- en nestperiode in gebruik zijn. Het gaat om soorten die jaarlijks nieuwe nesten maken. Van een aantal soorten is het nest, inclusief de functionele leefomgeving, jaarrond beschermd. Dit zijn een aantal roofvogels, koloniebroeders en gebouw bewonende vogelsoorten. Tenslotte is er een categorie nesten van vogelsoorten die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed, maar die over voldoende flexibiliteit beschikken om, als die broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen ('categorie 5-soorten').

Er zal weidegebied verdwijnen. De nesten van vogelsoorten die hierin zouden kunnen broeden zijn uitsluitend beschermd gedurende de periode dat deze nesten in gebruik zijn, dat wil zeggen

de broed- en nestperiode. Het is in de praktijk niet mogelijk om een ontheffing te verkrijgen voor het verwijderen of verstoren van deze nesten in deze periode. Door de werkzaamheden buiten de broedperiode (half maart- half juli) uit te voeren, wordt het risico op overtreding van de Flora- en Faunawet voor deze vogelsoorten sterk verminderd.

Vissen, amfibieën en reptielen

In het plangebied of de directe nabijheid is oppervlaktewater aanwezig. De omringende sloten zijn plaatsen waar vissen hun habitat hebben. Het was moeilijk te beoordelen hoe de bodem van de omringende slootjes eruit zag, maar vermoedelijk is er sprake van slibachtige structuur van de bodem. In dat geval zouden deze omringende sloten een geschikte plaats kunnen zijn voor de Kleine Modderkruiper (Tabel 2). De kleine modderkruiper is niet zo kieskeurig op het gebied van kwaliteit van het water. In brak water komt hij niet voor. Ook qua bodemsubstraat is de soort flexibel. Hoewel de soort een zanderige bodem prefereert, komen ze in Nederland ook veel voor in wateren met een dikke sliblaag. De kleine modderkruiper komt ook in wateren zonder vegetatie voor. Kleine modderkruipers kunnen al in heel kleine polders of polderpeilgebiedjes met een slootlengte van minder dan 500 meter een gezonde populatie opbouwen mits deze een goede habitatkwaliteit herbergen.

Omdat kleine modderkruipers tijdens koudere perioden soms met zeer veel exemplaren bij elkaar kunnen clusteren in de buurt van of in duikers en in de diepere delen van de watergang kunnen ook ingrepen met een klein ruimtebeslag veel impact hebben op de functionaliteit van de vaste rust- en verblijfplaats en op de populatie.

Een deel van de sloot zal vermoedelijk gedempt moeten worden, om later het nieuwe bedrijf te kunnen bereiken. Voor het dempen van dat deel van de sloot zal rekening gehouden moeten worden met de mogelijke aanwezigheid van de kleine modderkruiper.

De sloten vormen een geschikte habitat voor amfibieën, zoals o.a. de bruine kikker en de middelste groene kikker. Het groen in het plangebied kan deel uitmaken van het landhabitat van amfibieën, zoals de gewone pad. Het gaat hierbij om leefgebied van algemene soorten (Tabel 1, met vrijstelling voor Ruimtelijke Ontwikkeling). Het voorkomen van strenger beschermde amfibie- en reptielensoorten is op basis van habitatvoorkeur en verspreidingsgegevens redelijkerwijs uit te sluiten.

De sloten rond het plangebied blijven voor het grootste deel intact, echter er wordt wel een dam aangelegd. Het is in die zin van belang de aanwezige fauna (vissen, amfibieën en grotere insecten) vóór het dempen van het slootje, op de plaats van de toekomstige dam, onder begeleiding van een ter zake kundige persoon te verplaatsen naar geschikt water in de directe omgeving, en het omringende water af te schermen tijdens de werkzaamheden.

Door het gebruik en ligging van het gebied en de afwezigheid van geschikte schuilgelegenheden, is het plangebied zelf niet geschikt voor amfibie- en reptielsoorten, algemene verspreidingsgegevens sluiten daarnaast het voorkomen van streng beschermde amfibie- en reptielsoorten redelijkerwijs uit. De streek is wel geschikt voor rugstreeppadden, men dient er bij de werkzaamheden rekening mee te houden dat bouwrijp gemaakt terrein onderdeel kan zijn van het voortplantingsbiotoop van deze streng beschermde soort. Het is derhalve aan te bevelen het terrein niet in het voortplantingsseizoen van deze soort bouwrijp te maken. Voor algemene amfibiesoorten, zoals gewone pad, die eventueel in het plangebied aangetroffen worden, geldt een algemene vrijstelling van de Flora- en faunawet bij ruimtelijke ontwikkelingen.

Beschermde ongewervelde diersoorten

Voor beschermde ongewervelde soorten heeft het plangebied weinig waarde door het ontbreken van geschikte biotopen en vegetaties. Het voorkomen van strenger beschermde ongewervelde soorten (beschermingsniveau 2 en 3) is redelijkerwijs uit te sluiten omdat dergelijke soorten zeer specifieke eisen aan hun leefomgeving stellen.

Conclusie en aanbevelingen

De sloten rond het plangebied blijven voor het grootste deel intact, echter er wordt waarschijnlijk wel een dam aangelegd. Het is in die zin van belang de aanwezige fauna (vissen, amfibieën en grotere insecten) vóór het dempen van het slootje, op de plaats van de toekomstige dam, onder begeleiding van een ter zake kundige persoon te verplaatsen naar geschikt water in de directe omgeving, en het omringende water af te schermen tijdens de werkzaamheden.

Bij de kleine modderkruiper gaat het daarnaast om een of enkele van de volgende typen maatregelen:

1. Er moet gewerkt worden buiten de kwetsbare periode van de voortplanting. Deze periode loopt van april tot en met augustus. Echter, deze periode kan zowel eerder als later beginnen of eindigen afhankelijk van de lokale klimatologische omstandigheden en van de meteorologische omstandigheden voorafgaand en tijdens de werkzaamheden.
2. De luchttemperatuur moet boven het vriespunt liggen en er mag geen ijs aanwezig zijn in de watergang.
3. De watertemperatuur moet beneden de 25 graden Celsius liggen.
4. Een deskundige op het gebied van kleine modderkruipers moet de exacte periode van voortplanting aangeven.
5. De machines waarmee gewerkt wordt moeten zodanig gekozen te zijn dat de hoeveelheid slachtoffers zo beperkt mogelijk is.
6. Maak diepere delen waar de kleine modderkruipers naar toe kunnen vluchten om (tijdelijk) minder gunstige omstandigheden te overbruggen.
7. Maatregelen moeten worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige op het gebied van de kleine modderkruiper.

In het kader van de algemene zorgplicht is het noodzakelijk om voldoende zorg te dragen voor de aanwezige individuen. Dit houdt in dat al het redelijkerwijs mogelijke gedaan dient te worden om het doden van individuen te voorkomen.

In het kader van deze algemene zorgplicht zijn echter geen specifieke maatregelen nodig voor vaatplanten, grondgebonden zoogdieren, vleermuizen, of amfibieën.

Er zal weidegebied verdwijnen. De nesten van vogelsoorten die hierin kunnen broeden zijn uitsluitend beschermd gedurende de periode dat deze nesten in gebruik zijn, dat wil zeggen de broed- en nestperiode. Het is in de praktijk niet mogelijk om een ontheffing te verkrijgen voor het verwijderen of verstoren van deze nesten in deze periode. Door de werkzaamheden buiten de broedperiode (half maart- half juli) uit te voeren, wordt het risico op overtreding van de Flora- en Faunawet voor deze vogelsoorten sterk verminderd.